

p. ANDREJ PIRŠ FSO

Predavateljsko delovanje prof. dr. Antona Strleta

Nemogoče je na nekaj straneh podati celovito podobo predavateljskega delovanja Božjega služabnika prof. dr. Antona Strleta. Poleg tega se je pri njem dušnopastirsko in predavateljsko delovanje prepletalo in medsebojno dopolnjevalo. Tukaj bodo nakazani samo nekateri poudarki pod vidikom njegovega delovanja na teološki fakulteti.

1. Prihod na teološko fakulteto

Da je Strle prišel na teološko fakulteto za predavatelja, je bil skoraj čudež. Država si je namreč prek verske komisije lastila pravico soodločanja. Še leta 1964 so dekanu TF Stanku Cajnkarju na verski komisiji zelo jasno povedali, da je zanje pomembno, kdo bo nastavljen za novega profesorja.¹ Strle je imel za seboj petletni zapor, po končanem zaporu pa še triletni odvzem državljskih pravic. To za pristanek verske komisije ni bilo ravno najboljše priporočilo.

A teološka fakulteta je nekoga potrebovala za predavanje dogmatike, saj sta bila tako Franc K. Lukman kot Janez Fabijan, oba predavatelja tega predmeta že v letih, oba bolehnata in že tudi upokojena. Lukman (1880–1958) je bil leta 1955 zlatomašnik, star že 75 let, Fabijan (1889–1967), ki je bil resda devet let mlajši, pa je bil v letih 1952–1955 dve leti in pol v zaporu in ga je nadomeščal prof. Vilko Fajdiga.

Prof. Franc Lukman je bil prvi, ki je profesorski zbor opozoril na Strleta kot možnega profesorja. Ko je dekan Cajnkar 21. 9. 1953

na seji profesorskega sveta sprožil vprašanje novega nastavljenca za dogmatiko in sam predlagal dr. Schöndorferja iz Maribora za to mesto, »je prelat Lukman opozoril na sposobnega znanstvenika dr. Strleta, ki naj bi ga imeli v evidenci, če ga ni mogoče takoj nastaviti.«² S strani oblasti je po približno enem letu prišel negativen odgovor glede morebitne nastanitve dr. Strleta.³ Končno je posegel škof Vovk in na njegov predlog in na njegovo priporočilo je profesorski zbor TF 25. 5. 1956 soglasno sklenil, da se dr. Strleta postavi za honorarnega predavatelja za dogmatiko.

Dekan Cajnkar je poslal prošnjo za pristanek Komisiji za verska vprašanja pri izvršnem svetu LRS. V njej je med drugim zapisal: »Dr. A. Strle je sedaj edini duhovnik, ki se z dogmatiko strokovno bavi, o čemer ne pričajo le njegovi predštudiji, ampak še posebej resno in plodovito znanstveno delo na tem področju v zadnjih letih, odkar se je vrnil iz zapora.«⁴

Ta Cajnkarjeva trditev je popolnoma ustrezala resnici, saj je Strle kmalu po svojem prihodu iz petletnega zapora (1952) sredi intenzivnega dušnopastirskega dela v Planini pri Rakeku začel s pisanjem resnih razprav, ki jih je posvetil raziskovanju slovenskega mariologa Schönleba. Objavljati je začel v Zborniku teološke fakultete leta 1954 (nekatero razpravo pa je dokončal že leta 1953), ki je bil tipkan in je izhajal v vsega skupaj štirih izvodih (po en izvod sta dobila ordinariata v Ljubljani in Mariboru, prav tako po en izvod pa knjižnici na teološki fakulteti in v ljubljanskem semenišču). Do leta 1956 se je nabralo toliko objavljenih razprav, da je to gradivo dejansko ustrezalo zahtevam za kandidaturo na teološki fakulteti. Glede strokovne usposobljenosti pri Strletu ni bilo težav.

Cajnkarjeva prošnja in Vovkovo zavzemanje za Strletovo profesuro sta versko komisijo le omehčala in tako je dekan Cajnkar prof. Strleta mogel 1. 10. 1956 pozdraviti med člani fakultetnega sveta. Brez škofa Vovka Strletu ne bi uspelo priti v zbor profesorjev teološke fakultete.⁵ Ni bil več tako mlad. Imel je že dobrih 41 let, a za seboj bogato intelektualno in življenjsko pot.

Težav z državno oblastjo pa še ni bilo konec. Zaradi obiska neke matere v župniji Planina, ki ni dala otroka k verouku, je bil

obsojen najprej na pol leta zapor, na drugostopenjskem sodišču mu je bila kazen skrajšana na dva meseca in na prošnjo teološke fakultete in škofa Vovka mu je bila kazen odložena toliko, da je lahko zaključil v šolskem letu 1956/57 s predavanji in izpiti, nato pa dva meseca počitnic v juliju in avgustu 1957 preživel v zaporu. Verjetno je bil namen tega sodnega procesa in zavora preprečiti Strletovo poučevanje na teološki fakulteti. Tudi tokrat sta se zanj zavzela tako dekan Cajnkar kot tudi škof Vovk.

Glede težav, ki jih je imel Strle z oblastjo in glede njegovega odnosa do CMD nam marsikaj povedo besede, ki jih je leta 1962 napisal Alojziju Šuštarju, katerega je na vso moč vabil v Slovenijo na mesto teološkega profesorja v Ljubljani. Strle v pismih zavrača nekatere pomisleke in strahove, ki so se pojavljali pri Šuštarju. V pismu 9. 6. 1962 pravi: *»Mislim, da za človeka, ki ima korenine globoko v božjem svetu in je z druge strani tudi 'prudens ut serpens' (moder kot kača), niti 'prudencia carnis' (modrost mesa) in niti 'conformatio huic saeculo' (prilagajanje temu svetu) ni potrebna, da izvrši svojo nalogo. Morda doživlja ostro ozračje, a če hoče, je navsezadnje to ozračje zelo čisto, krepko in za rast hrasta kvišku ugodno, čeprav mora biti pripravljen na kak vihar, ki sem in tja koga zlomi. Končno pa iskren in jasen, a vedno brez napačnih namenov k Namenu usmerjen človek pridobiva tiho spoštovanje tudi pri tistih, ki tega niso zmožni in ki so morda takemu usmerjanju nasprotni.«* Ali ne vidimo v teh vrsticah opis samega Strleta?

Značilno je tudi pismo, ki ga je pisal Strle Šuštarju 20. 7. 1962: *»Jaz sem se več kot dve leti vozil iz 40 km oddaljenega kraja v Ljubljano. – Preveč strahu, mislim, je brez potrebe. Jaz n.pr. nisem spremenil glede pripadnosti kakim organizacijam ničesar, ko sem bil sprejet za docenta dogmatike. Rekel sem: Če me sprejmete takega, kakršen sem, dobro, sicer pa tudi lahko ostanem tam, kjer sem; clara pacta, boni amici. – Jasno je, da mora človek večkrat tehtati besede, kar pa je končno le v korist stvari sami. Z odkritosrčno dobrohotnostjo do vseh si človek vendar osvoji tla, s katerih ga ni mogoče kar tako potisniti. Seveda je treba včasih potrpežljivo čakati, da ljudje začno verjeti v to odkritosrčno dobrohotnost, ki končno le zmaga, ker je*

pravzaprav caritas Christi, quae nos urget (Kristusova ljubezen, ki nas priganja).» Kasnejši nadškof Alojzij Šuštar je imel trden namen že leta 1962 priti v Slovenijo, a ni dobil pravočasno potnega lista in tako je ostal v Švici.

Strle je bil po eni strani zelo načelen. Ni hodil na novoletne sprejeme. Tudi državnih proslav, ki jih je prirejalo Cirilsko društvo za 29. november, se ni udeleževal. V CMD ni vstopil. Z vso odločnostjo je odklonil kakršnokoli poročanje (ovajanje) državni oblasti. Po drugi strani pa je bil spoštljiv tudi do svojih kolegov, ki so bili člani CMD. V tem pogledu je zgovorno pismo, ki ga je pisal 27. 5. 1977 uredniku Družine po svojem imenovanju za prelata in zahteval, da Družina o tem odlikovanju ne poroča. To zahtevo je utemeljil z dvema razlogoma. Prvi je bil, da dejansko kot profesor ni napravil nič posebnega. Drugi razlog pa je bil sledeč: »Dobro vem, kako čutijo ob vsakih takih dejanjih s strani škofa ali Rima (člani CMD) 'brco'. In brez potrebe se dela neka nadvse škodljiva polarizacija. Tukaj se dela resnična škoda za Cerkev. In dolžni ste tudi pri Družini kaj napraviti v tej smeri, da se ne bo delala brez potrebe takšna škoda – saj smo vendar tako strašno na tleh.... Ne morem pomagati: že ko sem bil v zaporu, sem bil veliko bolj vesel, če so drugi dobili paket, kakor pa če sem ga dobil jaz. Znebite me zdaj 'paketa', ki je zelo škodljiv za moje zdravje, še bolj pa za zdravje premnogih, kajti včasih neka malenkost zastruplja ozračje daleč naokoli. Preprečite to okuženje!« Prof. Strle je imel resnično spoštljiv odnos tudi do tistih profesorjev na TF, ki so bili člani CMD oziroma duhovniškega društva. Z njimi je tudi sodeloval, če je bila neka stvar v skladu z naukom Cerkve. Načelnost in spoštljivost – tako bi lahko na kratko označili njegov odnos do CMD in posredno tudi do oblasti.

2. Napredovanja

V akademskem letu 1956/57 je Strle postal honorarni predavatelj. Po dveh letih je po smrti Franca K. Lukmana (+12. 6. 1958)

napredoval v docenta. 23. 9. 1958 je v dnevnik zapisal: »Danes sem molil protimodernistično veroizpoved, preden nastopim službo docenta za dogmatiko. Škof mi je dobro dejal: »Da boste z učenjem in življenjem to veroizpoved izpolnjevali!« In me je blagoslovil. Kako majhen sem za tako važno nalogo! Potem sem šel na Rakovnik in se priporočil Mariji Pomočnici, pa tudi mladinskemu svetniku sv. Dominiku Saviu in sv. Janezu Bosku. Pred veroizpovedjo sem se za nekaj trenutkov pomudil v stolnici pred podobo brezjanske Matere Božje.« Naziv docenta mu je zadostoval. S tem je postal polnopravni član profesorskega zbora in sam ni imel želje in hrepenenja po nadaljnjih stopnjah.

Imenovanje za izrednega profesorja je potekalo bolj po domače. V zapisniku 5. redne seje fakultetnega sveta z dne 25. 9. 1967 beremo: »Dekan (dr. Stanko Cajnkar) predlaga, da bi fakulteta poslala velikemu kanclerju vlogo, naj imenuje za izredne profesorje docente: Janeza Oražma, Antona Strleta in Vekoslava Grmiča. Z ozirom na dejstvo, da fakultetni svet omenjene docente, njihovo delo in spise dobro pozna, so se profesorji zedinili izjemoma za skrajšan postopek in so predlog dekana sprejeli, ne da bi zahtevali komisijski pregled in oceno spisov omenjenih docentov....«⁶ Na osnovi tega sklepa je veliki kancler nadškof Jožef Pogačnik Strleta 6. 11. 1967 imenoval za izrednega profesorja.

Po svoje je zanimivo tudi Strletovo imenovanje za rednega profesorja. Tu se še posebno jasno pokaže, kako mu ni bilo do tega naslova. V zapisniku 2. redne seje fakultetnega sveta v Mariboru dne 28. 6. 1972 je navedena cela vrsta predlogov za napredovanja in med njimi tudi Strle. Takole piše: Janžekovič in Fajdiga predlagata, da izredna profesorja Grmič in Strle postaneta redna profesorja. Njuna referenta sta Fajdiga in Janžekovič.« Tako v zapisniku. Referenta sta imela nalogo, da prebereta in ocenita kandidata za napredovanje in povesta, ali se jima zdi primeren za rednega profesorja. V zapisniku z dne 28. 9. 1972 beremo: »Dr. Strle ni predložil seznama spisov za napredovanje za rednega profesorja. Temu navkljub sta ga imenovana recenzenta Janžekovič in Fajdiga predlagala za rednega profesorja, za kar ga je fakultetni svet tudi

soglasno izvolil.«⁷ S tem da ni predložil svojih znanstvenih del, se je očitno skušal izogniti napredovanju v rednega profesorja, pa mu ni uspelo. To pomeni, da je bil izvoljen tako rekoč proti svoji volji, a soglasno. Nadškof Pogačnik ga je na osnovi te izvolitve 24. 11. 1972 imenoval za rednega profesorja.

3. Strletovo delovanje na teološki fakulteti

Prof. Strle je na teološki fakulteti aktivno deloval od šolskega leta 1956/57 do zaključka šolskega leta 1984/85, to je do 70. leta starosti. 29 let je doba njegove aktivne profesorske dejavnosti. Po upokojitvi je spremljal še nekatere diplomante in celo kakšnega kandidata za magisterij in doktorat, predvsem pa se je usmeril na teološki pregled in lektoriranje najrazličnejših besedil. Izredno dejaven je bil kot uradni škofijski cenzor, ni pa več veliko pisal, zlasti ne obsežnejših samostojnih razprav. Omejil se je v glavnem na recenzije, pisanje raznih uvodnih misli za knjige, ki jih je lektoriral, ter na krajše članke.

Prof. Strle se je do začetka leta 1959 vozil na predavanja iz 40 km oddaljene župnije Planina, kjer je bil župnijski upravitelj. Ali je leta 1959 prišel takoj stanovat na TF ali pa je stanoval nekaj časa v stolnem župnišču, iz ohranjenega gradiva še ni povsem jasno. Iz zapisnikov plenarnega sveta TF je razvidno, da se je 23. 10. 1969 Strle selil iz enega v drugo stanovanje na teološki fakulteti. V njem je ostal do svoje smrti 20. 10. 2003, v celoti 34 let.⁸ Če se je takoj po prihodu iz Planine preselil na TF (kar pa ni povsem gotovo), je na TF stanoval skoraj 45 let.

Glede gospodinjstva pa je bil po prihodu v Ljubljano vsaj 5 let, morda vse do namestitve za duhovnega pomočnika pri uršulinkah v novoustanovljeni župniji Ljubljana Sveta Trojica (19. 3. 1966), na hrani v stolnem župnišču skupaj z Jakobom Šolarjem in Vencljem Snojem. Nato je imel za gospodinjo gospo Frančiško Repnik (roj. 12. 6. 1886 v Zalogu, župnija Cerklje), ki je gospodinjala že bratoma Alešu in Francu Ušeničniku, nato Opeki in Stanoniku. Prof.

Strle jo je sprejel in večkrat pohvalil njeno izredno pobožnost. Ko je ona onemogla, mu je na določen dan v tednu prišla čistiti in kaj skuhati Marijina sestra, najprej s. Mihaela Pekovec, zadnje leto pa s. Anamarija Stele.⁹

Strletovega prihoda na teološko fakulteto se je razveselil še posebno prof. Lukman, ki mu je tudi 5. 7. 1956 pisal in mu odstopil del svojih predavanj.¹⁰ Lukman je bil ne le dober prevajalec cerkvenih očetov, ampak tudi pesnik, celo skladatelj. Poleg tega pa še tretjerednik. V svoji notranji naravnosti in po svoji duhovnosti je bil v mnogih pogledih zelo podoben Strletu. Tako je Strle prevzel Lukmanova predavanja, to je kristologijo in soteriologijo ter zakramente. Predavanja so bila ciklična za dva letnika skupaj. Eno leto je predaval zakramente, drugo leto nauk o odrešenju. V sklopu predavanj o soteriologiji je prof. Strle iz leta v leto dajal večji poudarek mariologiji (skripta o mariologiji so obsegala kar dva dela).

V letu 1959/60 je prevzel še predavanja iz uvoda v znanstveno delo, ki ga je pred njim predaval prof. A. Snoj. Ta predmet je v letu 1962/63 dobil naziv Metodika znanstvenega dela, od šolskega leta 1965/66 pa se je imenoval Uvod v metodiko znanstvenega dela. Ob tem predmetu je skušal slušatelje navaditi na znanstveno delo. Da bi predmet bolj resno vzeli, je napisal posebna skripta in sčasoma dosegel, da je bilo potrebno delati iz tega predmeta izpit in da so ga prestavili iz letnega v zimski semester¹¹.

Nekaj časa je predaval tudi patrologijo in o zahodnih očetih napisal tudi skripta. V letu 1971/72 je imel tudi predmet Uvodna vprašanja iz dogmatične teologije.

V zimskem semestru 1963/64 je nadomeščal predmet nauk o Cerkvi. V šolskem letu 1964/65 je celotno dogmatiko predaval sam, ker je bil prof. Grmič na izpopolnjevanju v Rimu.¹² Ko je nastal oddelek teološke fakultete v Mariboru in je Grmič odšel tja, je v šolskem letu 1968/69 začel predavati o Bogu, milosti, eshatologiji, o treh teologalnih krepostih in je pri teh predmetih ostal do svoje upokojitve leta 1985. Že iz tega pregleda vidimo, da se je spoprijemal z vsemi dogmatičnimi traktati.

K rednim in obveznim predavanjem moramo dodati še specialna predavanja, ki jih je po izbiri pripravil sam ter seminarje, kjer so sodelovali študenti s pisanjem seminarskih nalog na določeno temo. Napravil sem pregled do vključno šolskega leta 1972/73.¹³ (Za preostala leta do upokojitve leta 1985 je potrebno seznam še dopolniti.) Iz tega pregleda vidimo, da je pri specialnih predavanjih dal že takoj na začetku poudarek na mariologijo, nato pa so v ospredju teološke teme drugega vatikanskega koncila in vprašanja, ki so se ob tem pojavila. Pri seminarjih pa je v prvih letih v ospredju nauk sv. Tomaža Akvinskega, še posebej glede zakramentov in kristologije, nato drugi vatikanski koncil, pa seveda tudi sodobni teološki pogledi, kjer se je prof. Strle po eni strani naslanjal na najboljše teologe, a se v duhu razlikovanja spoprijemal tudi s Kerševanom, kasneje tudi s Hansom Küngom, Josipom Vidmarjem in podobno. Sad teh specialnih predavanj in seminarjev so bile Strletove teološke razprave, pri študentih pa seminarske naloge, ki so jih morali napraviti, da so prejeli diplomu teološke fakultete. Diplomске naloge so se namreč pojavile šele kasneje.

Ohranjen je osnutek za prvo uro seminarja o smislu človekovega življenja, ki je potekal v 2. semestru 1969/70. V njem je med drugim zapisal: »Pregledati bi skušali nekatere novejšje slovenske mislece in pisatelje, koliko o tem govore. Pa tudi izjave preprostih ljudi. ... Ni dvoma, da se Cerkev mora usmerjati na to vprašanje. ... Vidmar, Jakopič, Kerševan, Ušeničnik. Kaj naj reče teologija glede smisla življenja? Kako naj se izraža pridigar? ... Vsak udeleženec seminarja naj bi nekaj prispeval. Vsaj iz svojih lastnih izkušenj in iz stika z ljudmi, npr. pri vojakihi itd. Ali ni navsezadnje to isto kakor vprašanje vere in nevere. Če ne verujem, se odpovedujem zadnjemu smislu življenja in se ustavim ob relativnih vrednotah. Če govorim o absolutnih vrednotah, podstavljam vključno absolutno vrednoto, Boga, čeprav to z besedami odklanjam. Mislim, da sploh ni izhoda med nevero in nesmisлом. Če ne verujem v to, da je v osnovi (na začetku), na temelju vsega umno, neskončno umno bitje – Bog – ne morem pokazati, da ima življenje res v polnosti kakšen smisel, da ga je vredno živeti, pa naj bi bile žrtve pri tem

še tako velike. Bog se izkaže kot 'smisel vsega'. Kdor taji Boga, že s tem samim zanika, da bi življenje imelo res življenja vreden in resnično bogat smisel. ... Ali je potrebna vera v Kristusa, če naj utemeljimo absolutno smiselnost življenja? Mislim, da je potrebna.«

Že iz tega kratkega povzetka vidimo, da so bili seminarji zelo življenjski. Prof. Strle se je po eni strani boril zoper »practicizem«, ki so ga vedno znova želeli bogoslovci. Oni bi najraje videli, da bi bila predavanja taka, da bi jih lahko kar neposredno uporabili za pridigo in katehezo. Prof. Strle je želel nasprotno podati jasne usmeritve, v moči katerih bi bili bogoslovci sposobni jasno razlikovati, kaj je prav in kaj je narobe in se tudi ustrezno pripraviti na čisto konkretno pastoralno delo, npr. na pridigo. Hkrati pa se je prof. Strle vedno trudil, da bi bila teologija kar najbolj življenjska in naj bi odgovarjala na temeljna vprašanja, ki se porajajo v času.

4. Način Strletovega dela

Že od 6. gimnazije naprej si je Strle izpisoval vse, kar je prebral, sprva na roke, kasneje s pisalnim strojem. Če je bral v tujem jeziku, je redno vsebino vsaj v povzetku tudi prevedel. Pri tem je zgoraj navedel naslov dela, vmes pa strani, kjer je bila določena vsebina. Tako je imel vedno pri roki gradivo, opeko, iz katere so nastajali najrazličnejši sestavki. Tega gradiva se je nabralo na metre. Večinoma je tudi razporedil po abecedi. Delal je hitro, tako je tisto, kar je bilo bolj pomembno, običajno naknadno izpilil v lepo slovenščino. Pri branju tuje literature je večkrat kakšen izraz pustil kar v tujem jeziku in zanj kasneje našel ustrezen prevod.

Ta način dela ga je prisilil, da je bil pri stvari, da je hitro povzel bistvo, včasih pa tudi dobesedno prevedel. Imel je sicer odličen spomin, a s pomočjo teh svojih izpiskov je mogel vedno navedek tudi točno citirati. Tu je skrivnost njegovega stila pisanja sestavkov, ki ima v razpravah običajno kopico citatov. S citati se je seveda identificiral, drugače jih ne bi navajal. Obilno citiranje pa lahko razložimo tudi iz njegovega značaja. Nikoli ni sam rinil

v ospredje in je rad prepustil besedo drugim. Manj citatov pa je v kratkih prispevkih za Družino, ki jih je moral tako rekoč napisati v trenutku in niti ni imel časa, da bi kaj dosti iskal svoje izpiske.

Kljub obilnim citatom pa je bil zelo samostojen. Na tekočem je bil glede vsega, kar se je dogajalo na teološkem področju. Znana so mu bila zelo različna, včasih tudi nasprotujoča in celo izključujoča mnenja. Med njimi je že dobro izbiral in se odločil za tisto, kar je videl, da je pravilno. Ker je bil tudi obdarovan s pisateljsko in celo pesniško žilico, je zlasti ob kakšnih kontroverznih temah vsemu skupaj dal zelo osebno noto in tudi logično in dosledno izpeljal osrednjo misel.

Upoštevati moramo tudi to, da je bil neprestano pod časovnim pritiskom. Bil je eden redkih, ki se je držal dogovorjenih terminov.

Prof. Strle je napisal celo vrsto skript za študente. Večkrat je med predavanji dejal, da so tako obsežna zato, da bi mogli študenti kasneje kot duhovniki zajemati iz njih snov za svoje duhovno življenje in za pridige.

5. Delo s študenti

Vsakega je poznal po imenu in od vsakega zahteval po njegovih zmožnostih. Strožji je bil do tistih, ki se niso posvečali dovolj študiju ali se preveč ukvarjali s čim drugim, kar ni bilo ravno potrebno za pripravo na duhovništvo. Večkrat je o kom rekel, da je zanemarjeno veleposestvo.

Vodil je natančen pregled, kdo vse je že napravil pri njem obvezno branje ali kolokvij. Nekaj seznamov je ohranjenih.

Vsakega je spodbujal k študiju. Zelo je poudarjal resen študij in pomen delavnosti.

10. avgusta 1976 je Božji služabnik Strle pisal nekemu redovnemu novincu, ki je imel težave z molitvijo, študijem in zdravjem, da mora poskrbeti tudi za zdrav način življenja in pri tem navedel izkušnjo iz svojega življenja: *»Zdravnik mi je dejal, da moram pustiti vse delo, vsaj za dve leti; pa ga nisem, marveč sem skušal le bolj*

zdravo živeti – ne da bi kaj zmanjšal ideal res duhovniškega življenja; obenem od tedaj vsak dan tudi za zdravje molim, ne zaradi zdravja samega, marveč, da bi mogel kaj storiti za zveličanje ljudi in za božjo čast. Mislim, da je treba ob določenih točkah v življenju še posebno trdnega vztrajanja; potem človeka prevzame silna luč, prej neslutena toplina in moč, novi studenci se odpro, ki so bili prej neznani.«

Svojim študentom, še posebej doktorandom je prof. Strle govoril, da jih študij usposablja za pastoralno delo, hkrati pa je lahko odlično sredstvo za pokoro še posebno v postnem času. Marsikdo je ob pisanju disertacije začel omahovati naveličan napornega dela. Doktorandu Miju Bosankiću je npr. 25. 2. 1974 pisal: *»Postni čas je kakor nalašč primeren čas za intenzivno delo, ki ga prav lahko vzamete kot nadomestilo za pritrgovanje v jedi in v drugih stvareh. Tako še posebno upam, da bo velika noč za Vas tudi s te strani vesela – ko boste pri koncu z delom, ki je brez dvoma zelo utrudljivo, a Vas bo usposobilo bolj kakor marsikaj drugega za naloge, ki Vas bodo brez dvoma čakale, kakor hitro boste dokončali sedanje delo.«* Ne samo za študente, tudi za Strleta samega kot profesorja je bil študij zaznamovan z velikonočno skrivnostjo: z naporom velikega petka in po končanem delu z veseljem velike noči.

Franc Kramberger, kasnejši mariborski nadškof, se v pismu Strletu z dne 18. 8. 1963 spominja sledečih Strletovih besed pri nekem predavanju: *»Posvečenje duhovnika naredi, a študij ga poglobi in bliža Bogu.«* Eden od mlajših duhovnikov (Anton Kotar) pa je 25. 1. 1963 Strletu pisal: *»Po izpitu mislim začeti z načinom meditativnega študija, kakor ste mi svetovali.«* Študij naj bi bil hkrati meditacija, ki se preliva v molitev in tako sredstvo duhovne rasti.

6. Strletovo sodelovanje s profesorji

Božji služabnik Anton Strle je bil član profsorskega zbora. Po službeni dolžnosti se je redno srečeval s svojimi kolegi na sejah fakultetnega sveta, ki so bile med šolskim letom v povprečju nekako štirikrat. Biti je moral zelo resen razlog, da ni prišel. Pri spreminja-

nju statuten in pravilnikov ni prav dosti sodeloval. To je prepustil drugim, vsaj tak vtis sem dobil pri prebiranju zapisnikov. Tudi pri gospodarskih stvareh je besedo prepustil v glavnem drugim, čeprav je bil nekaj časa celo član gospodarskega sveta oziroma sosveta¹⁴, kakor ga je dosledno imenoval prof. Fajdiga. Bolj aktiven pa je bil pri doktorandih in kasneje pri licenciatih.

Daljši čas je bil član znanstvenega sosveta¹⁵, katerega naloga je bila v prvem obdobju v prvi vrsti skrb za nove knjige iz tujine. Imel je stike z različnimi ljudmi po Evropi, ki so zanj osebno in za knjižnico teološke fakultete pošiljali teološke knjige in revije.

Brez ugovora je sprejemal v pregled vse tiste naloge študentov, ki so potrebovale več cenzorjev. Pa tudi mentor je bil pri številnih doktorandih in licenciatih. Tega dela se ni branil. Nekateri drugi profesorji so se tega izognili, če se je le dalo. On se ni. Za prof. Antona Strleta je značilna misel, ki jo je zapisal dekanu TF 28. 11. 1994, ko je bil že nekaj let v pokoju: *»Boljše je, da profesor manj naredi svojega, namesto tega pa več časa uporabi za prebujanje učencev, četudi ne bodo vsi zrasli do najvišjih vrhov, kakor pa da bi se gnal za kar najvišje lastne dosežke.«* Pogosto je bil tudi v komisijah za licenciatske in doktorske izpite. Tudi tedaj, ko ni bil glavni mentor. Zanimivo je to, da je bil pri pregledih nalog zelo natančen. Kjer je bil glavni mentor, je bil zelo zahteven, ne pa malenkosten in puščal je veliko svobode. Zlepa pa ni bil zadovoljen s tem, kar je kandidat napravil. A pri izpitu samem je bil z oceno precej radodaren, običajno bolj kot drugi, in je včasih celo na izpitu ali zagovoru samem kandidata zagovarjal vpričo drugih profesorjev.

Na osnovi ohranjenih pisem vidimo, da je zlasti koprskemu škofu Janezu Jenku večkrat svetoval, kdo bi bil primeren za nadaljnji študij. Gotovo je to svetoval tudi ljubljanskemu nadškofu, ki je bil hkrati veliki kancler, a njemu ni bilo potrebno pisati, saj mu je mogel ustno povedati svoje predloge. Ko je po koncilu prišlo v doktrinalnem pogledu do razhajanj med profesorji, se je na vse načine trudil, da bi bile te napetosti premagane in da bi prišlo do večje edinosti v nauku in medsebojnem spoštovanju. Če je bilo potrebno, je dotičnemu profesorju zelo jasno povedal, kaj vidi

pri njem napačnega, a vendar vedno spoštljivo in argumentirano. Dosleden, zvest nauku Cerkve in hkrati spoštljiv: tako moremo označiti Strletov odnos do njegovih kolegov profesorjev.

Kot polnopravni član profesorskega zbora je vplival tudi na napredovanja teoloških profesorjev in na izbiro novih učnih moči.

7. Ostale dejavnosti

Kot teološki profesor je bil imenovan za prosinodalnega eksaminatorja, za cenzorja, člana doktrinalne komisije pri Jugoslovanski škofovski konferenci, kasneje pri Slovenski škofovski konferenci in v letih 1974–1979 pri Mednarodni teološki komisiji. Poleg tega pa je bil kot profesor vedno v pastoralni: najprej v Planini kot župnijski upravitelj; po preselitvi v Ljubljano je hodil ob koncu tedna na različne župnije in od leta 1966 naprej je deloval v uršulinski cerkvi v Ljubljani kot spovednik in priljubljen pridigar. Ko je na enem od plenarnih srečanj v Rimu povedal drugim članom MTK, koliko je vsak dan v spovednici, so se mu vsi čudili. Seveda je imel tudi predavanja na raznih duhovniških in katehetskih srečanjih, pogosto na pastoralnih tečajih, večkrat tudi za študente. Bil je z vsem srcem profesor, a prav tako z vsem srcem dušni pastir.

Odločilna pa je svetost

Prof. Strle je v osnutku za novomašno pridigo (verjetno gre za leto 1972) zapisal: »Sv. Ivana Arška je dejala – tako ji polaga na usta B. Shaw: 'Cerkve ne bodo prenovili teologi, ampak svetniki.' In pred kratkim mi je neka slovenska pesnica zapisala v pismu: 'Cerkev bolj potrebuje Vianejev kakor pa učenih doktorjev, bolj Janezov Vianejev kakor pa Rahnerjev.'« Za Božjega služabnika Antona Strleta je bila teologija pomembna. Njej je posvetil velik del svojega življenja, veliko svojih naporov. A svetost mu je bila pomembnejša. Tako je bil tudi glede teologije prepričan, da je dobra, kolikor nas vodi k svetosti.

Opombe

¹ Dekan Cajnkar je na seji fakultetnega sveta 1. 7. 1964 poročal o svojih pogostnih stikih z versko komisijo in povedal, da so tam poudarili, da se nočejo vmešavati v to, kako in kdo na fakulteti napreduje, pač pa je zanje važno, kdo pride na fakulteto predavat (prim. arhiv TF, f. 4).

² Arhiv TF, f. 4.

³ Arhiv TF, f. 4.

⁴ Dekan Cajnkar je skušal prepričati državno versko komisijo še z naslednjimi razlogi, ki jih navaja v navedeni prošnji: »Res je bil dr. A. Strle l. 1947 obsojen na 5 let zapor, vendar je kazen v celoti že prestal in ima v smislu čl. 31 KZ že pravico javnega nastopanja. Do polne pravne rehabilitacije mu še nekaj manjka, toda zadrži se lojalno in moralno neoporečno ter živi le čisto duhovniškemu delu in znanosti. Okoliščina, da je predavanje dogmatike že po svoji naravi takega značaja, da ne more negativno posegati v današnjo stvarnost, ta sklep fakultete še krepi.« Poleg prošnje za soglasje je Cajnkar kot dekan poslal verski komisiji še Strletov življenjepis, ki ga je napisal Strle sam po Vovkovih navodilih in škof Vovk je lastnoročno popravil tisti del, ki govori o pisanju Grozdetovega življenjepisa. V curriculum vitae je Strle prvotno zapisal: Po želji ordinarija je začel izdelovati tezo za doktorat in se pripravljaj na rigorozo, ki jih je izvršil pred božičem 1943, nekaj dni za tem pa tudi branil tezo z naslovom »Naravno hrepenenje po nadnaravnem smotru po nauku sv. Tomaža Akvinskega«. Promocija se je vršila potem, ko je bil dotiskan del disertacije – 23. 3. 1944. – V tem času mu je vodstvo tedanje Katoliške akcije ponudilo gradivo za življenjepis rajnega dijaka Alojzija Grozdetja in ga naprosilo, naj sestavi življenjepis tega člana KA, ki je bil znan kot zelo priden in vesten dijak in bi mogel biti v vzpodbudo k pridnosti in globokemu verskemu življenju tudi drugim. Po dolgem prigovarjanju je v naslovu imenovan storil. Brošura je izšla jeseni 1944 in je bolj ureditev gradiva; da je pisana z verskim, ne pa s političnim namenom, to pa se – upošteva razmere – dovolj jasno vidi.« V popravljeni verziji se konec tega odstavka glasi: »V tem času ga je uredništvo glasila Naši vzori prosilo, da uredi gradivo za življenjepis rajnega dijaka Alojzija Grozdetja. Grozde je bil gojenec Marijanišča in je bil v hiši in gimnaziji znan kot zelo priden in vesten dijak ter bi zato mogel biti njegov življenjepis v vzpodbudo k pridnosti in globokemu verskemu življenju tudi drugim. Po daljšem prigovarjanju je podpisani gradivo uredil.«

⁵ Sam prof. Strle mi je ob priliki povedal, da mu je škof Vovk dejal: »Mene so zažgali in se pred svetom osramotili. Sedaj pa bom jaz vse storil, da boš prišel na teološko fakulteto.«

⁶ Arhiv TF, f. 4.

⁷ Arhiv TF, f. 5.

⁸ Arhiv TF, f. 44: Strletovo opravičilo glede navzočnosti na izredni seji fakultetnega sveta 23. 10. 1969 se glasi: »Danes se moram seliti in ne morem biti niti eno uro navzoč.« Preselil se je v adaptirano bivše stanovanje g. Maksa Stanonika (30. 9. 1891– 13. 6. 1969). Iz arhiva TF zvemo (f. 44: 7. 4. 1970), da so sklenili, da se bivše Strletovo stanovanje pripravi za prostore dekanata. Na osnovi tega zapisa bi se dalo ugotoviti, kje je stanoval pred selitvijo 23. 10. 1969.

⁹ Glej pričevanje obeh sester v: Milanka Dragar, Življenje iz vere, Ljubljana 2009, str. 213–218 in 221–222. Pred tem je bilo pričevanje obeh objavljeno tudi v reviji Luč Cerkve, leto 2004, št. 4, str. 10–12 (s. Mihaela Pekovec MS, Spomini na prof. Strleta) in 13–14 (s. Anamarija Stele MS, Zadnje leto življenja prof. Strleta).

¹⁰ Pismo se glasi:

V Ljubljani, 5. julija 1956

Dragi gospod doktor!

Hvala Bogu, da so ovire izginile in da boste mogli predavati na teološki fakulteti. Vse boste uredili z gospodom velikim kanclerjem in z dekanatom. Jaz Vas – čisto zasebno – prosim: Mislite na to, da bi prevzeli moje tri ure dogmatike. V prihodnjem študijskem letu pride na vrsto nauk o zakramentih. Za silo bi se mogli opreti na »skriptu«, ki sem jih priredil po Diekampovem dobrem učbeniku brez vsake ambicije, da bi sestavil nov učbenik. To boste v nekaj letih – Deo favente – naredili Vi.

Želel bi z Vami govoriti. Pridete v kratkem v Ljubljano? Ali so primerne zveze, da bi mogel priti za nekaj ur k Vam?

Verjemite mi, da sem Vašega prihoda na fakulteto res vesel. Če prevzamete moje dogmatične ure, se bom umaknil na zgodovino stare cerkve in patrističnega slovstva. Dela dovolj, če mi Bog podari še kako leto.

Priporočam se Vam v spomin Vas prav lepo pozdravljam. Vaš vdani F. Lukman

¹¹ Na seji plenarnega sveta 22. 1. 1964 je prof. Strle opozoril, da slušatelji zelo slabo izdelujejo znanstvene naloge. Po njegovem mnenju je krivo tudi to, ker je metodika znanstvenega dela v 1. letniku v 2. semestru, ko mnogi že odidejo k vojakom in pravil znanstvenega dela sploh nikoli ne predelujejo. O tem naj bi razmišljali pri sestavi predmetnika za naslednje leto. Na seji plenarnega sveta 21. 1. 1965 je sklenjeno, da bodo zaradi slabe usposobljenosti slušateljev za znanstveno delo, morali ti odslej naprej delati izpit pri prof. Strletu, ki jim bo v ta namen pripravil skripta. Na plenarni seji so profesorji 30. 1. 1968 ponovno sklenili, da morajo študenti delati izpit iz uvoda znanstvenega dela pri Strletu.

¹² Nadškof Jožef Pogačnik je celo iz Rima, kjer je bil na zasedanju koncila, pisal 22. 10. 1964: »Zvedel sem, da imaš mnogo ur. Poleg predavanj še marsikaj. Ne pozabi skrbeti tudi za zdravje.« Škof Janez Jenko pa mu je pisal 10. 10. 1964, prav tako iz Rima: »Slišim, kar ne morem verjeti, da so Te tako letos obremenili, da boš imel kar vso dogmatiko. Res preveč za tako šibko občutljivo telo. Duh je voljan, ali je meso slabo.«

¹³ *Strletova specialna predavanja do akademskega leta 1971/72:*

Izbrana vprašanja iz mariologije 1957/58 (p)

Izbrana vprašanja iz soteriologije in mariologije 1959/60 (z+p)

Nekateri važnejši problemi in vidnejši predstavniki današnje teologije 1961/62 (z)

Teologija med I. in II. vatikanskim koncilom 1962/63 (p)

Izbrane teološke teme v zvezi z 2. vatikanskim koncilom 1965/66 (z)

Vprašanje mariologije v zvezi z 2. vatikanskim koncilom 1965/66 (p)

Izbrana vprašanja iz soteriologije in mariologije 1967/68 8 (z+p)

Nekatera vprašanja iz teološke antropologije 1968/69 (p)

Kristusovo vstajenje v današnji teologiji 1969/70 (z)

Eshatologija v luči Kristusovega vstajenja 1970/71 (z)

Seminarij do akademskega leta 1972/73:

Izbrana vprašanja iz nauka sv. Tomaža Akvinskega o zakramentih 1958/59 (z+p);

Krst in birma, zlasti pod vidikom medsebojnega odnosa 1960/61(z);

Izbrana vprašanja iz nauka o krstu in birmi 1960/61 (p);

Izbrana vprašanja iz kristologije sv. Tomaža 1961/62 (z+p)

Questiones selectae ex doctrina de SS. Eucharistia ut sacrificio et de s. Ordine 1962/63 (z)

Mysterium paschale pri sv. Tomažu Akvinskem in dokumentih 2. vat. cerkv. zbora 1967/68

(z+p)

Teološka antropologija v pastoralni konstituciji 2. vat. koncila 1968/69 (p)

Izbrana vprašanja iz dogmatike 1969/70 (p)

Eshatologija v luči Kristusovega vstajenja 1970/71 (z)

Ob knjigi »Kerševan: Religija in sodobni človek« 1970/71 (p)

Nekatera vprašanja o Bogu 1971/72 (z)

Dogmatično teološki seminar 1972/73 (z)

¹⁴ V gospodarski svet je bil Strle izvoljen na seji plenarnega sveta 2. 4. 1963 (arhiv TF, f.4), in sicer namesto Andreja Snoja. V njem ni ostal dolgo. Naloga gospodarskega (so)sвета je bila upravljanje s finančnimi sredstvi in razna nujna popravila zgradbe TF. Članstvo v gospodarskem svetu mu je prenehalo 28. 6. 1972 (gl. arhiv TF, f.5).

¹⁵ Na seji plenarnega sveta TF 22. 3. 1961 je prodekan Fajdiga predlagal, da bi bil za čas odsotnosti prof. Grivca zaradi bolezni v znanstveni svet pritegnjen še dr. Strle, kar je fakultetni svet sprejel. Dejansko je vse do svoje upokojitve ostal član tega organa, ki se je v prvem obdobju ukvarjal predvsem z nabavo teološke literature.